

9 juni 2024

GOD IS GEEN GOUDEN KALF...

Exodus 32

Exodus 32 vertelt over een van de meest heftige momenten gelezen uit Israëls geschiedenis. Een van de meest heftige momenten uit Israëls geschiedenis..., maar die geschiedenis was eigenlijk nog maar net begonnen. Het is bizar. Het is zoiets als een heftige ruzie tussen een man en een vrouw op de dag van hun huwelijk, als ze nog in het stadhuis zijn en het huwelijksboekje nog overhandigd moet worden. Het gaat gelijk compleet mis! Wat gebeurt er? Nu, terwijl Mozes op de berg in de nabijheid van God is en hij de woorden van God ontvangt (het 'huwelijksboekje', de Tien Woorden, woorden die Israël moeten helpen om in de toekomst heel dicht bij hun God te blijven)..., is er een partij herrie onderaan de berg! Een luid gezang en dans, alle remmen los... Het huwelijksfeest alvast? Nee, een feest ter ere van de door hen zojuist uitgeroepen god: men danste rondom een gouden kalf. 'Ja, een feest voor de HEERE!', zo heeft Aäron het feest bestempeld om wat er nu onder aan de berg gebeurde en wat er bovenop de berg plaatsvond toch nog een beetje aan elkaar te knopen...

Kunt u er iets van 'meevoelen' waarom God zo ontzettend boos was? Bruid Israël gaat tijdens de wittebroodsweken helemaal los met een ander. Of misschien wilde ze eigenlijk helemaal niet breken met God, maar in ieder geval: zij maakte haar eigen godsbeeld. In de eerste momenten van haar huwelijk werd al duidelijk dat Israël van haar huwelijkspartner, de Heere God, iemand wilde maken *zoals zij wenste dat Hij zou zijn*. Maar als je zo het huwelijk ingaat..., dan gaat het geheid mis, dan gaat het kapot. De stenen platen worden daarom door Mozes kapot gegooid. Want alles van deze verbintenis was al kapot gegaan. En het vuur van Gods heilige liefde veranderde in een vlamme woede.

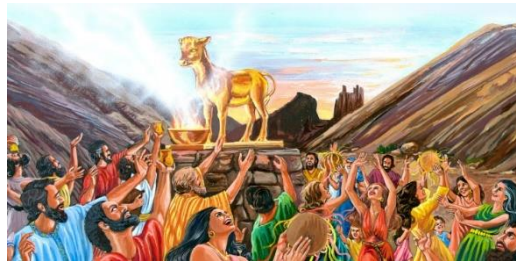
Hoe komt Israël nu zo...? Het volk legt het zelf aan Aäron uit: Mozes hadden ze al veertig dagen niet gezien. Mozes was al veertig dagen op de berg. En het volk Israël was daar in al haar kwetsbaarheid al wekenlang in de woestijn met gezinnen en ouderen en al het vee aan het wachten: waar moet het heen? Waar gaan wij heen? Hoe dan? ... Hun vertrouwen werd danig op de proef gesteld.

Eigenlijk was die hele woestijntijd een beproeving, een heftige leerweg voor hen. Aan de ene kant: als je die ongelooflijk wonderlijke doortocht door de Rode Zee hebt meegemaakt..., als je die plagen in Egypte hebt meegemaakt..., als je de berg Sinaï vervuld zag worden met Gods aanwezigheid..., zou je dan niet wat sterker op God hebben vertrouwd? Maar aan de andere kant..., het is volgens mij zoals iemand mij deze week vertelde: 'ik ben wel blij met de goede uitslag uit het ziekenhuis, maar ondertussen zitten die angst en spanning nog zo in mijn lijf.' Dat slavenbestaan, die honderden jaren in Egypte..., dat zat volgens mij nog helemaal in Israëls lijf. Niet vreemd, want: ruim vier eeuwen had Israël daar in Egypte gezeten, in dat land waar stierkalveren met de Faraó en de goden werden geassocieerd. Dat zat nog helemaal in hun lijf. Je merkt het steeds tijdens hun woestijntocht, want er waren zelfs momenten waarop Israël terugverlangde naar Egypte. Misschien denk je: 'hoe kan je dat nu willen?' Maar soms voelt de bekende pijn en een bekende nare situatie nog prettiger aan dan je nieuwe situatie. Omdat je toen tenminste wist waar je aan toe was... en omdat je nu moet leren om in zo'n nieuwe situatie te staan..., omdat vrijheid en ruimte ook heel erg spannend zijn..., omdat je moet leren vertrouwen in een nieuwe situatie, terwijl vertrouwen vroeger nooit aan de orde was. Nu, zo zie ik daar Israël onderaan die berg rond het

gouden kalf dansen. Het is niet goed te praten hoor! Zeker niet. Maar Israël zal nog heel lang nodig hebben om haar God, haar Bevrijder, echt te leren vertrouwen..., om met Hem het leven in vrijheid aan te gaan... en om daarbij ook op Hem te vertrouwen op die momenten dat zij even niets van Hem ziet of ervaart.

En daarom was zo'n beeld van een gouden kalf een grote verleiding, want: dit was tenminste bekend... En het was ook zichtbaar. En het was ook gewoon, zoals iedereen zich de goden voorstelde... Het was niet zo volkomen ongrijpbaar als de God Die hen had bevrijd. Je kunt er tenminste iets mee. Erom heen dansen. Het met je meenemen. Maar God..., daar kan je niets mee. Je hebt Hem niet in de hand. Je kunt Hem niet naar je hand zetten. Je hebt helemaal niets in handen. Alleen vertrouwen, vertrouwen op Zijn beloften, Zijn woorden.

Als ik het zo vertel, komt deze geschiedenis misschien een klein beetje dichterbij uw en jouw leven? Want zoals Israël onderaan die berg, zo staan wij hier in ons platte land ook te wachten op God..., te wachten tot wij een glimp van Hem opvangen, woorden van Hem ontvangen..., met zelf niets in handen. En dat terwijl in de wereld om ons heen alles maar doorgaat... en allerlei spanningen lijken toe te nemen..., is het voor ons als kerk vaak een wachten..., gewoon onze dingen doen, terwijl wij niet weten welke kant het op gaat met wat er nu allemaal in deze wereld speelt en wat er in ons land speelt. Dan kan het best verleidelijk zijn om een gouden kalf te gaan

maken. Ik bedoel: wat kan het verleidelijk zijn om een god of een beeld van God te maken dat je tenminste begrijpt..., waar je iets bij kan voorstellen..., waar je iets van kunt ervaren.

Er zijn ook een hoop gouden kalveren die ons gevoel en onze verlangens proberen aan te spreken. De economie met alle cijfers, die ons

doen huiveren of die ons vertrouwen geven, die ons gedrag en onze stemming in ieder geval bepalen. De nieuwe leiders, die ons in deze onzekere tijden vertellen hoe zij voor een nieuwe wereld kunnen zorgen, voor stabiliteit, voor terug naar vroeger, of voor een stap voorwaarts. Of neem het gouden kalf van stress en drukte, een kalf dat talloze mensen op de knieën weet te brengen en waar mensen offers voor brengen, gewoon omdat ze niet anders kunnen. Maar er is ook een gouden kalf van genieten, een best wel sympathiek beeldje eigenlijk, juist ook vanwege al onze drukten en bezigheden. Maar wat een offers vraagt dit gouden kalfje soms, wat wordt hier een goud aan verspild en wat een schade aan de omgeving wordt daardoor aangebracht. Kortom: er zijn zoveel goden die zoveel dichterbij ons staan dan de God van Israël. Goden die zoveel zichtbaarder zijn en waar wij voldoening van krijgen... Zo'n gouden kalf kan natuurlijk ook gewoon je gezondheid zijn. Of je reputatie. Je kinderen of kleinkinderen. Je partner. Je bezigheden. De waardering die je krijgt. Met als gevolg als dit wegvalt, dat voor je gevoel alles wegvalt.

Wat is voor u een gouden kalf?

Omdat die verleiding die het volk Israël voelde tot zo'n gouden kalf, volgens mij helemaal niet zo vreemd is, wil ik u er echt voor waarschuwen. Want wat had God er veel verdriet van! Wat maakte het Hem ontzettend boos. Hij wilde niet meer met Zijn volk doorgaan. God was er klaar mee! Want: Hij had Zijn volk de liefde verklaard. De vrijheid gegeven. Een toekomst beloofd. Maar het was te groot voor hen. Of te vaag. Te traag. Te vreemd. Of wat dan ook. En ze haakten af. Ze vulden de wachttijd op met een gouden kalf die hen wat voldoening, rust en zekerheid moest geven.

Nu, God heeft ook u en mij Zijn liefde verklaard. In de vrijheid gezet. Een toekomst beloofd. We hebben het gevierd met Pasen. En we zijn nu via Pinksteren, in de kracht van de Geest, onderweg naar Zijn toekomst vol van hoop! Het duurt wel lang. Je zou wat meer van God willen horen misschien in deze tijd. Maar houd je vast aan Zijn belofte! Val niet voor

gouden kalveren. Herken ze. Maar erken ze niet. Want: ze zijn je goud niet waard. En ook al is dat vertrouwen-op-God een taai leerproces net zoals bij het volk Israël..., en ook al is het staan-in-die-vrijheid die God ons heeft gebracht misschien onwennig, onwettelijk voor je gevoel... val niet terug in je oude patronen... verlang niet terug naar Egypte en haar goden. Blijf dicht bij je Bevrijder!

Maar... het is eigenlijk niet geheel duidelijk wat dat gouden kalf nu betekende voor het volk Israël. Was het een afgod, een 'vervanger' van God? Of was het bedoeld als beeld van God? Aäron dacht volgens mij aan dat laatste, want Aäron kondigde de feestdag van het gouden kalf aan als 'een feestdag voor de HEERE'. Maar als wij er nu even van uitgaan dat dit gouden kalf als een beeld voor God was bedoeld...: waarom mocht het volk Israël geen enkel beeld van God maken? (Het verhaal gaat dat de Romeinen, toen ze de tempel van Jeruzalem hadden ingenomen en geplunderd, helemaal verbaasd waren: ze kwamen in het heilige der heiligen – het heiligste gedeelte van de tempel, Gods troon – en wat zagen ze? Helemaal niets! Geen enkel beeld of afbeelding van God.) Waarom geen enkel beeld? Nu, *omdat elk beeld wat je van God maakt, God tekort doet.*

Elk beeld van God doet God ten diepste tekort. Dat gouden kalf (wij kennen het tegenwoordig alleen van de filmfestivals) was in die tijd een treffend beeld voor het goddelijke, want een stierkalf stond symbool voor kracht, voor vruchtbaarheid, voor vitaliteit. Nu, wat was er belangrijker voor een nomadenvolk in een wereld vol onzekerheden en gevaren? Maar God was geen gouden kalf. God was en is veel en veel meer. En veel veelzijdiger. Grootser. Heiliger. Verheven.

Zouden wij misschien ook het gevaar lopen om God met onze beelden die wij over Hem hebben veel te klein te maken? Ik denk het wel. Volgens mij lopen u en ik ook het gevaar om met de beelden die wij van God hebben God eigenlijk veel te klein te maken, te eenzijdig. Wij lopen ook het gevaar God geen recht te doen. Want soms hoor je heel eenzijdig over God spreken. Over bijvoorbeeld God als je vriend. God als je vriend waar je gewoon relaxed mee kan omgaan en die je vooral vrij laat en die je leuke dingen wilt laten beleven. En anderen hebben juist een beeld van God als de Chinese overheid die zo gefocust is om alles van je te registreren en je bij het minste of geringste te veroordelen. Sommigen hebben van God een mysterie gemaakt, zo hoog, maar daardoor ook zo vaag, ongrijpbaar en hebben geen persoonlijk contact met Hem. Anderen hebben God heel erg klein gemaakt, alsof God moet vinden wat ik vind en dat Hij moet doen wat ik vind dat Hij zou moeten doen.

Vaak heeft zo'n beeld van God te maken met hoe je zelf in elkaar zit. Ben je streng voor jezelf en veeleisend, dan is jouw beeld van God ook vaak God als een veeleisende God. Of vind je vrijheid heel erg belangrijk, dan is God voor jou vooral iemand Die jouw vrijheid op het oog heeft en Die niet zoveel heeft met allerlei wetten. (Klopt dit?) Nu, laten wij hierop bedacht zijn. Eerlijk naar onszelf toe. En eerlijk naar God toe. Willen wij echt God dienen, God zoals Hij is... God in al Zijn grootsheid, verhevenheid, heiligheid, maar ook liefde en genade? Of dienen wij eigenlijk een of ander gouden kalf, gaan wij voor een beeld van God dat wij zelf hebben bedacht of graag zouden willen zien. Overleg eens met jezelf: hoe stel ik mij God eigenlijk voor? En welke kanten van God vind ik lastiger, laat ik misschien wat achterwege?

Met een eenzijdig beeld van God doen wij God geen recht en maken wij van God een karikatuur. In het buitenland heb je dat nog wel eens dat tekenaars op straat aanbieden om een karikatuurtekening van je te maken... Als je een beetje grote neus hebt wordt die neus natuurlijk uitgegroot. En als je een krul heb in je haar, dan weet je gewoon dat je met een hele grote krul wordt uitgebeeld. Het is grappig. Heerlijk om er met je vrienden of familie om te lachen. En misschien durf je hem ook nog wel in je kamer op te hangen. Maar verder? Je bent het niet echt! Je bent verfiijnder. Anders. Meer echt. ... Nu, van God moeten wij ook geen karikatuur maken, een spotprent, want dat is letterlijk spotten met God. Dat is de

grootsheid van God tekort doen. God in Zijn heiligheid aantasten. Dat is afgoderij. Want God is geen gouden kalf of wat dan ook! Nee, God is zeer op Zijn eer gesteld (Psalm 81: 'Ik ijver voor Mijn eer'). We moeten onszelf ervoor bewaren om zo'n eenzijdig beeld van God te dienen. En daarom hebben wij elkaar nodig. Daarom hebben wij de kerk nodig. En daarom hebben wij de Bijbel en het Bijbellezende nodig om steeds gecorrigeerd en verrijkt te worden wat betreft ons beeld van God. Het volk diende onderaan de berg een beeld van God. Maar dat vond God zo gruwelijk... God was juist bezig om hen via Mozes woorden te geven, woorden van Zichzelf, woorden waardoor zij God meer en meer konden leren kennen. Woorden voor onderweg, onderweg met deze God.

Nu nog heel even over dat gouden kalf... Ik denk dat er nog een reden was, waarom dat gouden kalf voor een breuk zorgde in het zojuist gesloten huwelijk tussen God en Zijn volk. Inderdaad: Israël wilde zich een eigen god maken, of in ieder geval: een eigen beeld van God. Meer voorstelbaar, dichterbij, zoals God volgens hen moest zijn. Maar ik denk dat er voor God nog iets stuitends was aan dat gouden kalf... Een stierkalf, zo vertelde ik, staat namelijk symbool voor kracht en vruchtbaarheid. Nu, dat heeft ook alles te maken met God. Kijk maar naar hoe de psalmen over God spreken. *Maar God leren wij in de Bijbel ten diepste niet kennen als een gouden stierkalf..., maar als een kwetsbaar Lam*, zoals Jesaja al verkondigde (Jes 53). 'Zie het Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt', zo roept Johannes de Doper uit als hij op een dag Jezus ziet. Nu, dat is natuurlijk pas eeuwen later dat Jezus op aarde als mens onder de mensen verschijnt en zich voor de mensen als een Lam laat slachten..., maar toen in Jezus mochten wij God wel in het hart zien. En in Jezus zagen wij geen krachtige stier, een bijzondere verschijning van goud, glamour en glitter. In Hem leerden wij iemand kennen Die niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. En Zijn leven te geven als losprijs voor velen. Iemand Die Zichzelf opofferde als een lam.

Wie Mij heeft gezien, heeft de Vader gezien, zo zei Jezus. Hij is het Beeld van de onzienlijke God, zo vertelt Paulus in de Kolossenzenbrief. *Dit is het Beeld van God.* Geen gouden stierkalf maar een lammetje.

Gods grootheid ontdekken wij in Hem Die Zich zo klein voor ons heeft gemaakt, zo klein als een kindje in de kribbe.

Gods ontzagwekkende heiligheid, Zijn volkomen anders zijn, ontdekken wij het meest in de diepe liefde van Christus, Die alle vernedering voor ons is ondergaan en heeft doorstaan.

Zijn grenzeloze macht ontdekken wij het meest op het moment dat de Zoon van God aan het kruis hing te sterven en alle machten het van Hem leken te winnen.

Gods oordeel over al het onrecht en de ongenade op deze wereld, Gods oordeel dat zal vlammen op die laatste dag, is voltrokken in die drie uren dikke duisternis op Golgotha.

Jezus Christus en Die gekruisigd. Dit is het ware Beeld van God. Niet te vatten. Zo veelzijdig en anders. En zo mooi.

Ik hoop dat wij het onder aan de berg, in ons platland met alles wat er op ons afkomt en alles wat er in de wereld gebeurt, het met dit Beeld zullen uithouden. Misschien dat wij net zoals het volk Israël soms lang moeten wachten. Dat wij het niet helemaal goed begrijpen waarom het nu zo gaat, zoals het gaat. Pas op dat je niet voor de verleiding valt van die gouden kalveren in onze tijd..., of dat je zelf een eenzijdig beeld van God gaat maken. God heeft je Zijn liefde aangezegd. Zijn belofte van trouw gegeven. En Hij heeft je een toekomst beloofd, waarheen wij met de hulp van Gods Geest naar onderweg mogen zijn. En wij hebben het ware Beeld van God mogen zien in Jezus Christus. Hier moeten wij het mee doen. Maar hier kunnen wij het ook mee doen, toch?